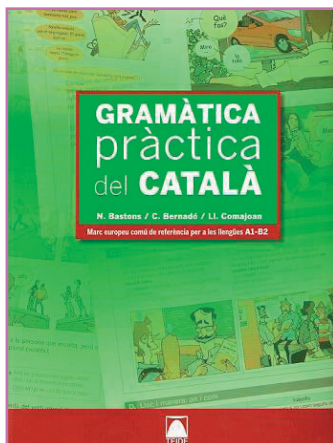

Ressenya

Gramàtica pràctica del català

L'obra objecte d'aquesta ressenya, *Gramàtica pràctica del català*, és, probablement, la primera gramàtica pedagògica apareguda en la nostra llengua. Per això, d'ençà de la seva publicació el setembre del 2011, s'ha convertit en un referent en el marc de l'ensenyament de català per a no catalanoparlants.

Tal com s'assenyala a la introducció del llibre, la voluntat dels autors, Núria Bastons, Cristina Bernadó i Llorenç Comajoan, ha estat fer una gramàtica d'ús del català que s'adeqüés a les necessitats dels aprenents dels nivells A1, A2, B1 i B2 del *Marc europeu comú de referència per a les llengües* del Consell d'Europa (MECR).

La *Gramàtica pràctica del català* va adreçada a un ampli espectre de destinataris, aprenents joves i adults alfabetitzats, la primera llengua dels quals no és necessàriament cap llengua romànica. Més concretament, el llibre que presentem ha estat concebut, sobretot, per a professorat dels nivells A1-B2 i col·lectius d'estudiants de secundària i batxillerat, de centres de normalització lingüística, d'escoles oficials d'idiomes, d'universitats i d'escoles d'adults. Així doncs, no només pretén ser una obra d'iniciació al funcionament de l'estructura formal del català, sinó que també cerca donar resposta a aquells aprenents que necessiten reforçar i sistematitzar el coneixement dels elements gramaticals que els han de permetre establir una comunicació fluida i correcta.

En efecte, aquesta gramàtica és un material didàctic remarcable per molts aspectes, com ens proposem d'anar mostrant, però volem destacar abans que res que les seves principals virtuts són que incorpora un treball cognitiu explícit dels diversos aspectes gramaticals, que aporta pautes necessàries per a les finalitats comunicatives dels aprenents de català, que no és una mera llista de casos deslligats de la pràctica significativa i que utilitza un metallenguatge accessible per a qualsevol usuari de la llengua.

Dades bàsiques

BASTONS, Núria; BERNADÓ, Cristina;
COMAJUAN, Llorenç.
Gramàtica pràctica del català.
Barcelona: Editorial Teide SA,
2011. 384 p.
ISBN 978-84-307-3396-5

Autora de la ressenya

Joana Àlvarez Verger
Escola Oficial d'Idiomes Barcelona
Vall d'Hebron

El llibre està estructurat en vuitanta-set unitats que es distribueixen en cinc blocs basats en les diverses categories dels elements de la llengua (noms i adjectius, determinants, pronoms, verbs, adverbis, preposicions, conjuncions i connectors). Tot i que aquestes unitats estan pensades per ser treballades independentment, presenten una progressió de dificultat que fàcilment s'endevina pels temes que s'hi tracten i que esdevé una novetat en l'àmbit de les gramàtiques tradicionals catalanes. És a dir, les unitats estan organitzades en funció de la problemàtica que presenten per a un aprenent de català com a segona llengua, a partir del coneixement pràctic dels errors i dificultats més comuns de l'alumnat. A tall d'exemple, les nou primeres unitats, dedicades a noms i adjectius, s'ordenen tenint en compte el grau de variabilitat o irregularitat de les regles formals: classes de noms, el gènere dels noms de persona i animals, casos particulars del gènere dels noms de persona i animals, el gènere dels noms de cosa, el plural dels noms, casos particulars del plural dels noms, el gènere i el nombre dels adjectius, el gènere i el nombre dels adjectius invariables i, finalment, la concordança i posició dels adjectius.

A grans trets, cada unitat s'inicia amb la presentació de les formes gramaticals i, a continuació, s'hi descriuen els usos lingüístics generals i específics de les formes presentades. La finalitat última d'una gramàtica pedagògica, com afirma Lourdes Miquel a la presentació del llibre, és que sigui operativa per a qualsevol usuari de la llengua i que n'afavoreixi la competència comunicativa; consegüentment, es fa necessari despullar-la d'explicacions enrevessades que en dificultin la comprensió. I és per això mateix que els autors del llibre han creat aquesta gramàtica, amb l'objectiu de permetre a l'usuari centrar-se en la recerca del caràcter significatiu de la gramàtica, ja que es tracta que l'alumnat compregui els aspectes gramaticals de la llengua abans de començar-los a produir. En altres paraules, les explicacions gramaticals que trobem a la *Gramàtica pràctica del català* serveixen per establir quan s'utilitza un concepte concret, amb quin motiu es fa servir i en què es diferencia respecte d'altres elements similars. D'aquest vast conjunt d'explicacions gramaticals se'ns fa difícil destacar només algun aspecte, perquè hi ha tot el que cal que hi hagi i encara una mica més. En tot cas, ens permetem cridar especialment l'atenció sobre la claredat i senzillesa de les explicacions (per exemple, la que recull l'ús de les preposicions *per* i *per a*); la distinció d'alguns criteris segons els registres informals o formals i orals o escrits. També considerem d'importància cabdal la gran economia en l'ús d'etiquetes metalingüístiques i la utilització de vinyetes i imatges il·lustratives que contribueixen a alleugerir la càrrega d'informació de les unitats i afavorir la comprensió de les explicacions de la gramàtica.

Pel que fa a la distribució interna de les unitats, cal remarcar, primerament, que van encapçalades, a la part superior esquerra del foli, pel número i el títol d'unitat que els correspon per tal de facilitar la consulta del llibre. A més, podem trobar-hi com a subtítol una mostra de llengua que pretén il·lustrar amb paraules el contingut que es tractarà a la unitat. En segon lloc, totes aquestes unitats inclouen un breu índex dels apartats, que esbossa les línies mestres i la concepció dels autors sobre l'aspecte gramatical en qüestió. Quant a l'organització dels apartats i subapartats de la unitat, veiem que es distingeixen tipogràficament: els primers s'indiquen amb lletres majúscules, mentre que els segons es marquen amb la lletra corresponent de l'apartat de què depenen, a més d'un número classificatori a banda. Remarquem també que la numeració d'aquestes unitats possibilita fer les abundants remissions que hi ha en el llibre, provocades, en part, pel plantejament pragmàtic esmentat. Com a mostra, la unitat 69, «El discurs indirecte», es divideix en tres parts: la primera tracta dels canvis de persona, de lloc i de temps (A); la segona part de la unitat prossegueix amb els canvis de temps verbals (B), i la tercera acaba amb les preguntes reproduïdes (C). Alhora, la primera part (canvis de persona, de lloc i de temps) es compon de tres subapartats sense títol: A.1, A.2 i A.3, en què es desgrana per ordre el contingut que s'hi treballa.

Si la jerarquització de la informació respon, com hem dit anteriorment, a una finalitat pràctica i funcional, no ens ha de sorprendre que les explicacions genèriques dels conceptes gramaticals ocupin un lloc preeminent a les pàgines del llibre. Ara bé, així mateix, l'obra aplega certa informació complementària, separada i emmarcada en requadres, que respon a propòsits diferents, però no per això menys importants: requadres destinats o bé a matisar o ampliar el punt gramatical tractat, o bé a cridar l'atenció sobre algun aspecte concret.

Tot seguit, cada unitat recull entre quatre i deu exercicis directament relacionats amb el tema exposat. Es proposen pràctiques diverses graduades amb encert segons si es tracta d'exercicis de sistematització, de descobriment o de treball amb el significat, o de generalització. Pràctiques sempre estretament vinculades a situacions de comunicació recognoscibles, malgrat que apareguin, sovint, reduïdes i sintetitzades a la mínima expressió. En aquest sentit, s'ha fet un esforç per crear exercicis en una llengua viva i propera, sense bandejar la norma vigent. Amb tot, potser seria convenient afegir a cada exercici el nivell de referència del MEQR a què correspon. D'altra banda, el llibre està pensat per al treball individual de l'alumne, de tal manera que contribueix a la reflexió interna necessària per a qualsevol estudiant que s'acosta a una segona llengua. Vegeu, per exemple, el primer exercici de la unitat 69, en què es treballa el discurs indirecte a partir de diferents SMS.

Més enllà del que els autors expliquen de la seva gramàtica, a partir dels continguts dels exercicis oferts, es pot deduir un altre criteri important que hi han aplicat: mantenir l'equilibri entre el que és particular i el que és universal, inclosos els continguts socioculturals que s'hi vehiculen (per exemple, en l'exercici 5 de la pàgina 23, en què es fa referència als castells). Encara que els exercicis siguin tancats i admetin només una resposta, s'endevina la voluntat dels autors de contextualitzar els aprenentatges inserint el contingut gramatical que es treballa en una frase o un text.

A banda de la presentació inicial de l'obra, una introducció en què es relacionen les diverses fonts de la *Gramàtica pràctica del català* i s'il·lustra el maneig del llibre, i un sumari amb el títol de les unitats, l'obra es clou amb un índex analític que permet fer consultes puntuals amb comoditat. Finalment, el manual va acompanyat del solucionari dels més de quatre-cents exercicis del llibre, un quadernet de tan sols vint-i-quatre pàgines. I en línia, en una pàgina del portal web de l'editorial Teide (http://77www.editorialteide.es/cat/fitxa_llibre.asp?IdLibro=6636), l'usuari disposa de quatre apèndixs: «Sons i lletres», «Accents i dièresis», «Variació dialectal» i «Taules de formes verbals».

En definitiva, la *Gramàtica pràctica del català* constitueix una obra de referència i un bon suport d'aprenentatge sistematitzat apte per fer-lo servir a l'aula, sota el guiatge del docent, però també útil per a l'aprenent que, pel seu compte, necessiti una instrument operatiu per convertir-se en usuari eficient de la llengua catalana. Hem d'agrair-ho tant als autors com als editors, i felicitar-los per aquest motiu.